

Co je to Poštovní spořitelna Vídeň?

Poštovní spořitelna Vídeň, jinak též P.S.K. nebo Die Österreichische Postsparkasse, byla založena roku 1883 panem dr. Georgem Cochem jako c. k. Rakouský poštovní spořitelní úřad. V této době byla situace v Rakousku v oblasti bankovníctví podobná situaci u nás dnes. Vedle velmi malého počtu komerčních bank, které byly schopny uspokojovat požadavky zákazníků na méně než 350 místech, stála síť 4000 poštovních úřadů, které byly schopny poskytovat jednoduché finanční služby obyčejnému občanovi. Na této prosté myšlence byla dvacet let předtím založena první Poštovní spořitelna v Anglii během krátké doby začaly vznikat poštovní finanční úřady po celé Evropě. Také model, který pro Rakousko dr. Coch vytvořil, vycházel ze zkušeností anglické Poštovní spořitelny i podobných institutů v ostatních evropských zemích. Je však dlužno podotknout, že rakouská P. S. K. vznikla jako jedna z prvních v Evropě; vždyť v té době tolik proklamované Německo s rozvinutým průmyslem a s rozvinutým bankovníctvím nemělo podobnou instituci a teprve za druhé světové války převzalo tuto ideu právě od Rakouska. Úspěch P.S.K. již od začátku byl velmi značný. Za prvních šest týdnů bylo založeno více než 200 000 poštovních spořitelních knížek a na ně přijato kolem 400 000 vkladů. Do konce roku 1884 měla spořitelna kolem 430 000 zákazníků. Tak se stala velmi rychle důležitým finančním institutem v celé monarchii. Největším počinem dr. Cocha však bylo rozšíření poštovního spoření o poštovní platební styk, nebo chcete-li o poštovní šekovou službu. Ještě v listopadu 1883 převzaly vkladní knížky Poštovní spořitelny funkci šekových účtů v dnešním slova smyslu. Prostřednictvím poštovní poukázky, kterou dr. Coch vyvinul, a která je československým plátcům velmi důvěrně známa (skutečně dnešní podoba poštovní poukázky odpovídá v zásadě normě, kterou navrhl dr. Coch před více než sto lety), bylo možno provádět vklady i výplaty z těchto účtů velice jednoduše prostřednictvím pošty a nebo bylo možno prostřednictvím pošty převádět prostředky z účtu na účet. Dnes tato myšlenka není nic nového, ale v té době šlo o velice převratný vynález. Jen s malou dávkou nadsázky lze říct, že bezhotovostní platební styk vznikl v roce 1883 v rakouské Poštovní spořitelně. Jedna smutná okolnost související se založením P.S.K.: dr. Coch (po kterém je dnes pojmenováno ve Vídni náměstí, na kterém P.S.K. stojí, a jehož obraz visí na čestném místě v P.S.K.) zemřel v cizině v bídě, neboť ve své vlasti byl pronásledován zákonem za použití „nestandardních“ rizikových postupů a kroků v prvních letech P.S.K. Musí vždy ti, kteří prosazují dobrou myšlenku s maximálním osobním zaujetím přes odpor zkorumpované byrokracie a lidské závisti, končit v bídě a opovržením? Vývoj P.S.K. prošel od té doby mnoha změnami, přestože kontinuita technologie je zachována dodnes. Od roku 1970 je P.S.K. Vídeň samostatným právním subjektem, akciovou společností, jako veřejně právní ústav. Celá existence P.S.K. je podpořena zákonem, a tak rakouský stát ručí za všechny její závazky a za to si činí nároky na odvod ze zisku. To, že má P.S.K. určité prvky akciové společnosti a současně je státním institutem, umožňuje státu provádět jejím prostřednictvím některé platby týkající se státního rozpočtu, což je význačným přínosem do hospodaření P.S.K. Na druhé straně ekonomika i technologie P.S.K. je velmi těsně svázána s rakouskou poštou, kde si v současné době lze jen velmi těžko představit, že pošta bude řádně plnit své funkce bez P.S.K. nebo že by snad P.S.K. byla schopna činnosti bez rakouské pošty. V oblasti ekonomické má tato spolupráce výhodu v tom, že P.S.K. je velmi významným zákazníkem rakouské pošty a zajišťuje jí velmi značnou část obrátu. Jaké je současné ekonomické postavení P.S.K. mezi ostatními bankovními instituty v Rakousku? Téměř 0,5 mil. Rakušanů má v P.S.K. svoje firemní nebo osobní konto (běžný nebo žirový účet). Vedle toho je více než 50 miliard ATS uloženo na 2,5 mil. spořitelních účtech, které P.S.K. vede. P.S.K. je podle bilance šestým největším peněžním ústavem v Rakousku, podle výše spořitelních vkladů čtvrtým největším spořitelním institutem. K zajištění svých služeb disponuje 1800 zaměstnanci, kteří pracují převážně v centrále ve Vídni, ale i v dalších pobočkách po celém Rakousku. Hlavní činnosti pro drobného stádatelce provádí však P.S.K. nikoliv prostřednictvím svých poboček, ale prostřednictvím pošty a poštovních zaměstnanců. Vedle náhrady za služby, o které jsme se zmiňovali, P.S.K. pomáhá poště i jinak. Např. v roce 1990 modernizovala a znovu vybavila 24 poštovních úřadů, poskytuje Poštovní správě Rakouska nutnou mechanizaci nejenom pro aktivity Poštovní spořitelny, ale i pro aktivity pošty, a postupně obnovuje terminály, které instalovala v minulém období na poštách celého Rakouska, za modernizovaný typ od fy UNISYS. Tento poslední jmenovaný projekt, který má název VENUS, byl zahájen v roce 1990 a do konce tohoto roku by mělo být instalováno 1300 terminálů na 400 poštovních úřadech a pobočkách P. S. K. Systém VENUS umožňuje jak zpracování na přepážce (tzv. front-office), tak i zpracování v zázemí pošty (tzv. back-office). Zároveň tyto terminály slouží i komunikaci mezi poštovními úřady a centrálou P.S.K. ve Vídni. P.S.K. plánuje do konce roku 1995 úplné vybavení poštovních úřadů terminály a speciálními tiskárnami platebního styku. Zůstaneme-li ještě chvíli u informačních technologií, tak od roku 1988 je vytvářen nový projekt "giro-neu" (tzv. "účetování v reálném čase": real-time-banking), který by měl přinést novou kvalitu do zpracování žirového a poštovního platebního styku s cílem zejména zkrátit dobu mezi operací na přepážce pošty a operací provedenou na účtě zákazníka.

Organizační struktura P.S.K. je jednoduchá. Jedná se o typicky stromovou strukturu, kde v čele stojí od roku 1910 guvernér, který řídí dva viceguvernéry. Celá organizační struktura P.S.K. je rozdělena na jakési tři části; v čele každé stojí jeden z viceguvernéřů, resp. guvernér. Vedle centrály, která sídlí ve velmi honosné a historicky vzácné budově z minulého století v centru Vídne, pracuje v celém Rakousku 21 poboček, které poskytují složitější služby a bankovní produkty. Vedle toho pro P.S.K. pracuje kompletní síť 2296 poštovních úřadů v celém Rakousku (u nás je tato síť tvořena více než 5000 poštami). Na tomto místě by snad stálo za to vysvětlit rozdíl mezi bankou a spořitelnou. Obecně lze konstatovat, že banka je širší pojem, který zahrnuje všechny bankovní služby, kdežto spořitelna provádí pouze spořitelní část těchto bankovních služeb a orientuje se ve své práci na sběr prostředků od drobných stádatelů prostřednictvím spořitelních a žirových účtů různých druhů. Orientace spořitelny je vždy na tzv. domácí drobné bankovníctví (domestic retail banking), na "průměrného člověka z ulice".

P.S.K. má (ze zákona z roku 1969, kterým je upravena jeho činnost) omezeny některé činnosti oproti běžné komerční obchodní bance v Rakousku. Podle svého statutu, který určuje, že za činnosti a aktivity P.S.K. ručí rakouský stát, má omezeny ještě některé rizikovější a investiční obchody, které by neúměrně zvyšovaly riziko ztráty prostředků drobných střadatelů. Proto si P.S.K. zřídila dvě bankovní dceřiné společnosti, které mají svůj úkol na jedné straně v poskytování soukromých a komerčních úvěrů, na druhé straně v obchodě s cennými papíry a ve správě majetku, kteréžto činnosti nezahrnuje licence daná státem pro P.S.K. Dále má další dceřiné společnosti v oblasti investic, ale i v oblasti vývoje software jak pro P.S.K., tak pro ostatní organizace. Otevření východní a střední Evropy tržnímu systému umožnilo P.S.K. pokusit se opět integrovat poštovní bankovníctví na teritoriu bývalého Rakouska-Uherska, a tak přijala akciový podíl jak u maďarské poštovní banky (Postabanky), tak i u Poštovní banky, a. s., Praha. Tím dává těmto bankám k dispozici přerušené know-how v oblasti spořitelny a v oblasti platebního styku.

Ale vraťme se od poštovního bankovníctví ve střední a východní Evropě k budoucnosti P.S.K. Co připravuje P.S.K. pro nejbližší léta? Rozhodně se nechce stát nevýznamným peněžním ústavem jen schraňujícím peníze drobných střadatelů, ale chce najít své místo i v oblasti bankovního poradenství, v oblasti přímého bankovníctví prostřednictvím telefonní sítě, tzv. tele-banking (o této formě bankovníctví vás budeme podrobněji informovat v některém příštím čísle). Chce rozšířit svoje marketingové prostředky prostřednictvím možností, které současná pošta a telekomunikace dávají k dispozici: tzv. direct-mailing a vytvořením skupiny telefonního marketingu v P.S.K. ve Vídni chce rozšířit své úvěrové služby. Je nutno vidět, že P.S.K. je v mnohem obtížnější situaci než např. Poštovní banka, a. s., protože Rakousko je proti Československu výrazně "přebankované"; vždyť na méně než 1000 obyvatel připadá jedna pobočka nějaké banky. Proto konkurence mezi bankami je v Rakousku neuvěřitelně silná. Tento vysoký počet poboček má svůj důsledek i v tom, že v současné době jenom něco málo přes 50 % plateb mezi privátními osobami je prováděno hotovostně; ostatní platby jsou prováděny z účtu na účet. Jedním z důležitých kroků k získání zákazníků je již zmíněné giro-neu, které by mělo významně zkrátit všechny bankovní operace, a tím zpružnit a zatraktivnit platební styk P.S.K. Dalšími atraktivitami do blízké budoucnosti P.S.K. je tzv. řízení portofolia (poradenství a řízení optimální skladby cenných papírů zákazníků Poštovní spořitelny tak, aby je neohrožovalo kolísání na trhu a byl maximalizován zisk z dividend a úroků), home-banking (připojení privátních zákazníků prostřednictvím osobního počítače z domova na výpočetní centrum banky a provádění operací elektronickou cestou), elektronické placení (využívání karet bankomatů a terminálů point-of-sale: bankomat je automatické zařízení vydávající hotové peníze a terminál point-of-sale je automatická pokladna v obchodní organizaci, pomocí které lze platit s využitím platební karty zákazníka bez existence hotových peněz). Co je možno říci na závěr? P.S.K. je solidní finanční instituce s tradicí, která dobře poslouží miliónům Rakušanů a slušně prosperuje a jejíž dobré zkušenosti a dobré tradice bychom chtěli převzít i my do Poštovní banky, a. s. (Zpracováno podle materiálů P. S. K. Wien)

Ing. Pavel Reich
Poštovní banka, a.s., Praha Poštovní kurýr č. 6/92